

„Začínající učitel z pohledu ředitele školy“

MOTTO: „*INSPIRACE k pedagogickému ENTUZIASMU*“

BRNO, 23. 11. 2018

PhDr. Josef Hanák

1. Co učitele čeká, když nastupuje do ZŠ (SŠ) aneb Jak uspět při pohovoru

1.1. Psychologické předpoklady:

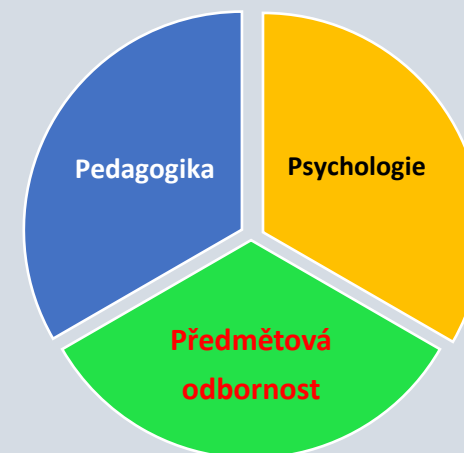
- *charakter (povaha) – spektrum rysů osobnosti; obavy a nejistoty; trpělivost*
- *test MBTI (ESTJ, ...) [UKÁZKA] [HTTPS://CS.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/ESTJ](https://cs.wikipedia.org/wiki/ESTJ)*
- *psychická vyváženost (stabilita) → sebeuvědomění → silné a slabé stránky osobnosti*
- *profesní sebevědomí → pracovní sebe-obraz, loajalita, Time-Management*
- *sebepojetí → sebereflexe, seberozvoj, sebeřízení, sebekritičnost, sebekontrola, ...*
- *emoční inteligence & empatie → uplatňování citů vlastních a rozpoznávání citů druhých*

1.2. Pedagogické předpoklady: didaktika vyučovaných předmětů, PCK

1.3. Znalostní předpoklady: odbornost & sebevzdělávání

1.4. Motivace a důvody (okolnosti) vstupu na „pedagogickou půdu“ → role pedagoga v osobním životě

1.5. Ukázková hodina

2. Znalosti, dovednosti a schopnosti (osobní portfolio) začínajícího učitele

2.1. Odborné znalosti:

- **Legislativa:**
  - **Školní řád = každodenní legislativní pomocník učitele** [UKÁZKA]
  - zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon
  - zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
  - vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání
  - vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
  - vyhláška č. 48/2005 Sb., o základní vzdělávání
  - vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných ...
- **Aprobační předmět:** obsah vzdělávání & transfer vědeckých poznatků na učivo
- **Pedagogika:** organizační formy vyučování, metody vyučování, didaktické principy, ...
- **Psychologie:** vývojová psychologie, sociální psychologie, psychologie osobnosti, pedagogická psychologie, psychopatologie, ...

2.2. **Dovednosti:** organizace výuky, vedení třídního kolektivu, ped. komunikace

2.3. **Schopnosti:** pracovat v týmu, spolupracovat se zákonnými zástupci, s kolegy

2.4. **Sebereflexe:** výchovně-vzdělávacího procesu, interakce se žákem, s rodičem, kolegy, ...

2.5. **Žák:** respektování PePsDg žáka → zprávy ze ŠPZ (PPP, SPC, SVP), OSPOD; **IVP**

3. Jak „přežít“ 1. rok ve škole

3.1. **Teorie x praxe** → hledání souladu: doba trvání cca 5 let

3.2. **Plánování činnosti:**

- *téma a cíl hodiny*
- *priority a struktura (architektura) hodiny* [UKÁZKA PŘEHLEDU FYZIKY ZŠ]
- *obsah a rozsah učiva* → *sdělitelnost, preference*
- *klíčové kompetence a jejich rozvoj* → *soulad s RVP a ŠVP* → ČŠI
- *aktivní spolupráce (participace) všech žáků na průběhu vyučovací hodiny*

3.3. **Příprava na konkrétní vyučovací hodinu:**

- *Efektivní (působivý) x efektivní (účinný)* [mat. výrazy → etuda → K čemu mi to bude?]
- *fáze výuky (motivace, expozice, fixace, diagnóza, aplikace)*
- *didaktické zásady výuky (názornosti, přiměřenosti, aktivity, trvalosti ...)*
- *organizační formy výuky (individuální, kolektivní, smíšené, ...)*
- *vyučovací metody (slovní projev, psané slovo, exkurze, ...)*

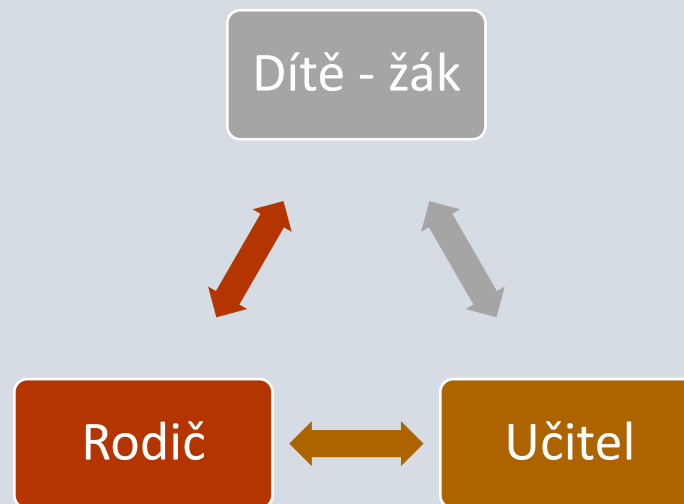
3.4. **Kázeň** – klima třídy a školy

3.5. **Akceptace jinakosti:** žák x učitel – kolega x rodič

3.6. **Co mají/nemají žáci rádi:** rozmanitost, soutěživost – hravost, spravedlnost, analogie z praxe, ilustrace, srozumitelnost, přiměřenost, ... x patologická důslednost a nespravedlnost

4. Spolupráce (kooperace) ...

- 4.1. *s vedením školy → podpora rozmanitosti, osvědčení (pokrokovost)*
- 4.2. *s kolegy → mentoring, shadowing, sharing, tandemová výuka, vzájemné hospitace, ...*
- 4.3. *s asistenty pedagoga, osobními asistenty*
- 4.4. *se zákonnými zástupci žáků → mají největší vliv na své děti = žáky*
- 4.5. *se zástupci Policie ČR, OSPOD, SPC, PPP, SVP, ...*

5. Třídnictví a třídní management

5.1. *Specifika třídy:*

- *Gaussova křivka - žáci školy a jejich statistické rozložení podle kritérií*
- *běžná x výběrová škola / třída*

5.2. *Specifika žáka (zdravotní, sociální, vzdělávací) → individualita → indiv. přístup:*

- Šimon M. *Neurofibromatóza (4.r.)*
- Natálka H. *Selektivní mutismus (5.r.)*
- Martin J. *Lehká mentální retardace (6.r.)*
- Lucie K. *Suicidální stavy (7.r.)*
- Robin V. *Citová deprivace, alkoholismus matky (7.r.)*
- Veronika Š. *Sociální deprivace (7.r.)*
- Kristýna M. *Anorexie (8.r.)*

5.3. *Podpora pozitivních vztahů v třídním kolektivu:*

- *klima třídy: adaptační kurzy, LVK, polonéza, školní výlety, třídní projekty [video], ...*
- *klima školy: celoškolní projekty, veřejná vystoupení, školní časopis, ...*

5.4. *Vztahy v kolektivu, vývojové a sociální zákonitosti kolektivu, respektování individualit a jinakosti (doc. Obst: „Stěžuje-li si učitel ve sborovně, ...“.)*

6. Osobní potenciál učitele → INSPIRACE

- 6.1. „Když učitel dobře rozumí sám sobě, rozumí i svým žákům.“
- 6.2. „Nikdy nemůžeš dát to, co sám nemáš, proto je nutné se věnovat sebepoznání!“
- 6.3. „Většinou vnímáme a učíme jen to, co je okolo nás, ale ne v nás.“
- 6.4. *Entuziasmus* x očekávání
- 6.5. *Osobní příklad*
- 6.6. *Teacher training* (→ doc. Martíšek)
- 6.7. *DVPP (prohlubování kvalifikace) dle vyhlášky č. 317/2005 Sb.:*
  - NIDV www.nidv.cz
  - SSŠ www.sssbrno.cz
  - Fakta s.r.o. www.fakta.cz
  - Descartes www.descart.cz
  - ...

OSOBNOSTI DVPP:

*Jan Svoboda, Lidmila Pekařová, Michaela Veselá, Jan Mühlfeit, Fr. Koukolík,
Helena Vrbková – Prevence: <http://www.prevence-info.cz>*

7. KAŽDODENNÍ SPECIFIKA

7.1. Komunikace ve školním prostředí

- *Komunikace se žáky*
- *Komunikace s rodiči → rodič jako psychiatrický klient, poruchy osobnosti*
- *Komunikace s vedením školy a kolegy*

7.2. Rozhodování

- *Rozhodnutí je spravedlivé, objektivní, jednoznačné, neměnné*
- *Klasifikace – pedagogicky podložená, objektivně správná, doložitelná*

7.3. Řešení krizových (konfliktních) situací

- *sociálně-patologické jevy*
- *rizikové chování*

7.4. Individuální zvláštnosti žáků

- *Individualizace a diferenciací: teorie x školní praxe → David Š. (1.A), Lucie V. → MŠ*
- *Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami – vyhláška č. 27/2016 Sb. → podpůrná opatření*

7.5. Školní a mimoškolní akce

- *Školní ples, Vánoční jarmark, Týden pro Afriku (charitativní akce), ...*
- *Projekty – Šablony, Erasmus+, EVVO, ...*

8. HODNOCENÍ ŽÁKŮ

8.1. Hodnocení chování žáků ve školní praxi

[UKÁZKA KNIHY + PREZENTACE]

- *Jasná, srozumitelná a splnitelná kritéria* → Školní řád
- *Patologie & normalita chování*
- *Společenská konvence* x *Školní řád*

8.2. Hodnocení vzdělávání

- *Podmínky domácího učení*
- *Příprava žáka na vyučování*
- *Didaktický text* → *objektivizace hodnocení (SCIO, Cermat, ČŠI)*
- *Klasifikace dle Školního řádu* → *výsledek sumativního hodnocení*

→ **KLASIFIKACE ŽÁKA JE NEJOBTÍŽNĚJŠÍ ČÁSTÍ UČITELOVY PRÁCE !!!**

PROČ?

- *Pouze pětistupňová klasifikační stupnice*
- *Stejná stupnice i pro žáky v inkluzi*
- *Hraniční problémy: vzdělatelnost – nevzdělatelnost, normalita – abnormalita – nenormalita, dosažitelnost očekávaných výstupů, psychická odolnost dítěte, ...*

9. REALITA ŠKOLSKÉ PRAXE

9.1. O žácích toho ve skutečnosti moc nevíme

- *Víte vůbec, koho učíte?* [MŠ → Portfolio]
- *Víte, co žáci v průběhu výuky (pobytu ve škole) prožívají?*
- *Jaký je učitelův obraz o žákovi: skrytý potenciál, styl učení, domácí prostředí, ...*
- *Rámec osobního vzdělávání (Personal education framework) → **limity***

9.2. Většina žáků se doma neumí a nechce učit

- *Smysl domácích úkolů **x** domácí prostředí*
- *Čtenářská gramotnost & Kritické myšlení*
- *Psychická nestabilita*

9.3. Individualizace a diferenciacce výuky

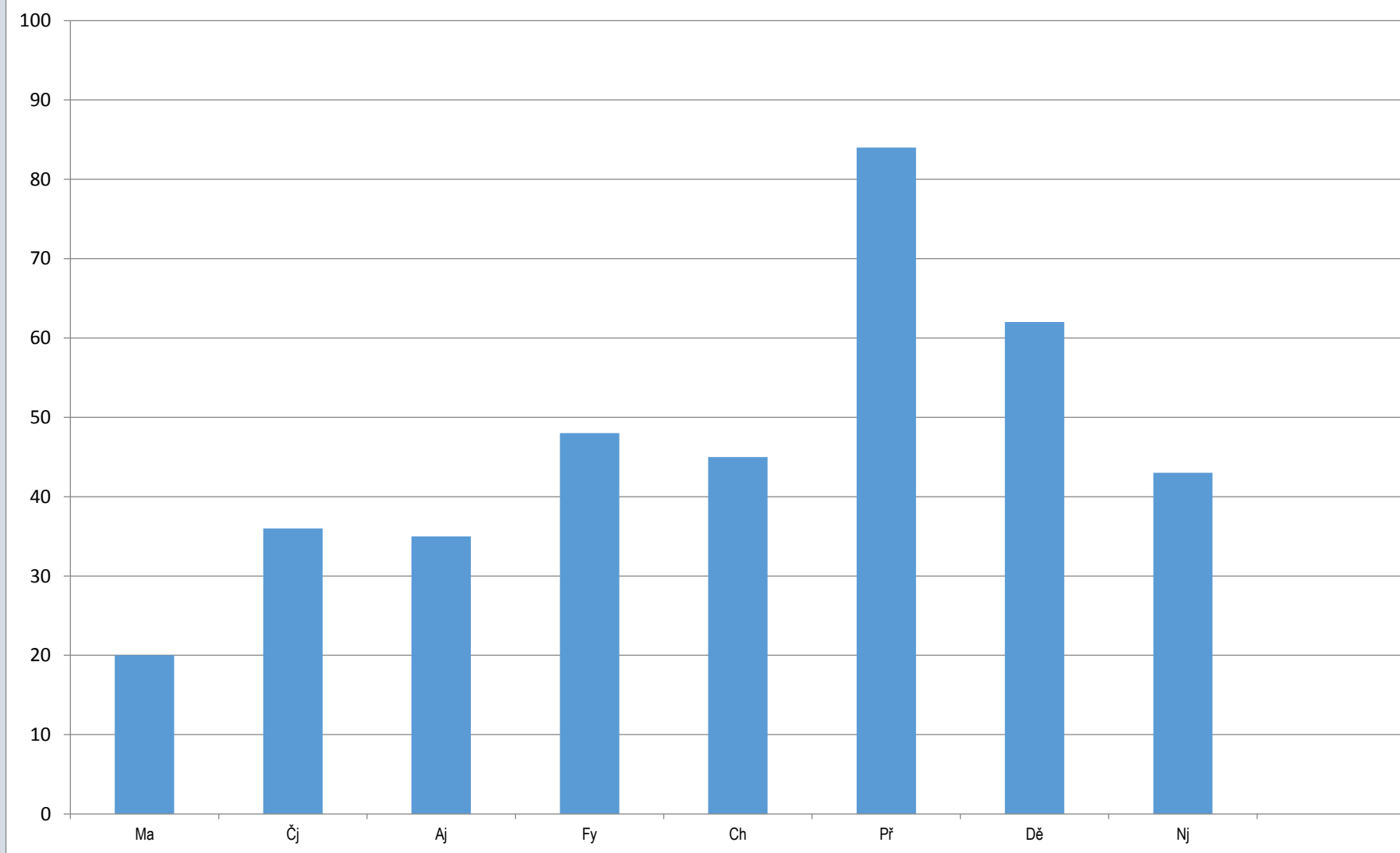
- *možná do počtu do 20 žáků*
- *přiměřenost učiva → kvalita **x** kvantita*
- *zajímavost tématu*
- *k cíli vede více cest → **rozmanitost** výuky*

9.4. Rovnost příležitostí **x** rovnost ve vzdělávání

9.5. Vnitřní a vnější **motivace** žáka

9.6. Hospitace, mentoring, ...

Kompetenční model domácí přípravy žáka 8. roč.

Klasifikace: **3** **3** **3** **2** **2** **1** **1** **2**

Doporučená literatura pro začínajícího učitele:

- Vališová, Kasíková a kol. – *Pedagogika pro učitele*. Grada 2007
- Hrabal, Pavelková – *Jaký jsem učitel*. Portál, 2010
- Čábalová, D. – *Pedagogika*. Grada, 2011
- Juklová, Kateřina – *Začínající učitel z pohledu profesního vývoje*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 177 s. [PDF]
- *Kompetentní učitel 21. století. Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA*. © Step by Step ČR, 2011
1. vyd. 61 s. [PDF]
- Tomková, Spilková a kol. - *Profesní rámec kvalit učitele. Hodnotící a sebehodnotící arch*. NÚV, 2012 [PDF]
- *Kariérní systém učitelů – Metodika pro ředitele k plánování a hodnocení profesního rozvoje učitelů*. Praha: NIDV [PDF] ¹
- Kratochvílová a kol. - *Rozvoj osobnostních a profesních kompetencí učitele 1. st. ZŠ*. Brno: MU, 2018 [PDF]
- www.atre.cz

---

¹ Zajímavá kritika ke kariérnímu řádu: <https://www.klickevzdelani.cz/Management-%C5%A1kol/Sborovna/Informace-pro-pedagogy/ID/25738/Karierni-system-ucitelu-nova-reality-show-ceskeho-skolstvi>

Děkuji za pozornost.

Joe.Hanak@seznam.cz